

NORRA SANDSJÖ SOCKENCENTRUM

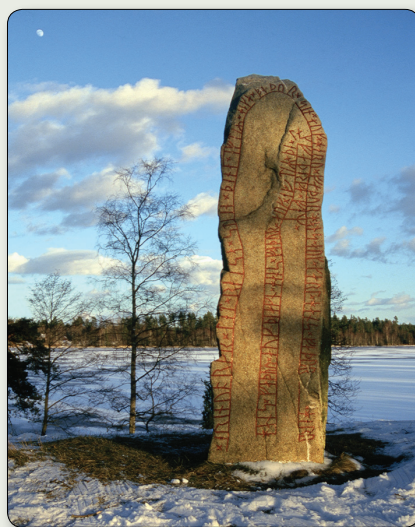
Sandsjö kyrkby har vuxit fram vid ett viktigt vägmöte och invid Sandsjön, som i sin tur står i förbindelse med farleden Emån. Platsen nämns redan 1304 som Sanzsio och har rötter ner i järnåldern. Förr fanns här också en marknadsplats och Sandsjö ansågs vara en betydande församling i det medeltida folklandet Njudung.

De äldsta delarna av kyrkan uppfördes under 1100-talets senare hälft och kyrkan har även en dopfont av samma ålder. Kyrkans torn rasade 1635 och det ersattes då med en klockstapel. Vid en ombyggnad 1696–1709 breddades kyrkan väsentligt och efter detta inreddes kyrkorummet i yvig barock. Vid en renovering på 1940-talet hittades träkol under kyrkgolvet, vilket tolkades som spår efter en äldre träkyrka.

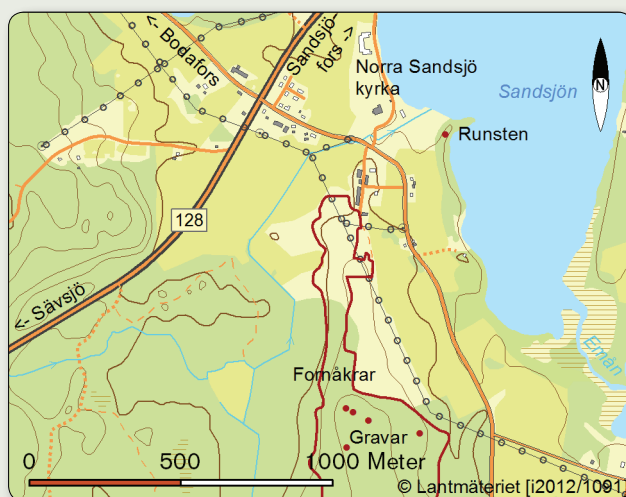
Vid vägmötet låg förr ett järnåldersgravfält med ”hundratals ättegrifter”. Dessa har dock tagits bort vid odlingsarbeten. Nu finns inga synliga gravhögar bevarade här, men det finns ändå ett storslaget förhistoriskt monument i form av en runsten på den s.k. Runåsen nära sjön. Stenen restes på 1000-talet och inskriften förmedlar att Ärinvard reste stenen. Han räknar upp sina släktled fem generationer bakåt i tiden. Inskriften tolkas som att Ärinwards avsikt var att visa sig som rättmäktig innehavare av jordegendomar i bygden; av s.k. odaljord som gått i arv inom släkten.

Ärinvard lät resa denna sten efter Hägge, sin fader, och Hära, hans fader, och Karl, hans fader, (och) Hära, hans fader, och Tegn, hans fader, (och) efter dessa fem förfäder.

I skogen söder om byn finns ett 30 hektar stort område med fossila åkrar och i området finns gravar från bronsålder och äldre järnålder. Markerna antas ha tagits upp för odling under bronsålder och har brukats in i yngre järnålder. Odlingslämningarna består av ålderdomliga röjningsrösen, s.k. hackerör. Under yngre järnålder har odlingsmarken delats upp i långsmala åkrar eller s.k. bandparceller.

Runstenen vid Norra Sandsjö. Foto Jönköpings läns museum

Norra Sandsjö kyrka. Foto Jönköpings läns museum.

SMULTRONSTÄLLE 28

HITTA HIT

Norra Sandsjö ligger utefter Rv 128 i höjd med avtagsvägen mot Bodafors. Runstenen står på en åssträckning sydost om kyrkan.

Koordinater:

N: 6369353 / E: 485855

(SWEREF 99 TM) //

N 57° 27' 59,935", E 14° 45'

51,337" (WGS84)

JÖNKÖPINGS LÄNS
MUSEUM

036-30 18 00 ▪ www.jkpglm.se

SMULTRONSTÄLLEN

Ute i landskapet finns massor att upptäcka! Länsmuseet presenterar här smakprov på sevärdheter i Jönköpings län med utgångspunkt i kulturmiljöer och kulturarv.

Här finns välkända kulturminnesmärken såsom Habo kyrka och domarringarna i Smålandsstenar, men också mer okända pärlor såsom flottningsslämningarna i Valån och Stengårdshults kyrka. I länet finner vi många spår efter forna tiders människor och verksamheter, allt ifrån slott- och herresäten till övergivna vägbanor och odlingsrösen i skogsmark.

Vår tanke med Smultronställen är att det ska locka till utflykter i kulturlandskapet – där finns vår historia, som tar sig olika uttryck i den fysiska miljön. Det är ett arv värt att uppleva och värna. Under rubriken Smultronställen kommer vi allteftersom fylla på med ännu fler sevärdheter, både för länsbor och långväga besökare. Ju fler som upptäcker dessa pärlor, desto större möjlighet att de bevaras för framtiden.

FAKTA

I Jönköpings län finns över 40 000 registrerade fornlämningar, 87 riksintressanta kulturmiljöer, närmare 130 byggnadsminnen, ungefär 150 kyrkor, 100-talet hembygdsgrändar med samlad äldre bebyggelse, ett stort antal industrihistoriska miljöer samt två kulturreservat. Därtill finns också ett stort antal kulturmiljöer med bevarandevärd bebyggelse. En del av dessa kan man få information om via länsstyrelsens och kommunernas hemsidor. Man kan även hitta beskrivningar via de olika hembygdsföreningarnas respektive sidor.

BRA ATT VETA

Tillgängligheten till de olika smultronställen varierar. En del är välskyltade, enkelt tillgängliga och uppfyller krav på parkeringsplatser etc. Andra kräver mer av besökaren, kanske behöver man gå en längre sträcka för att nå sitt mål, ibland är det snårig skog och väl framme möts man kanske av en trasig skylt (om det ens funnits någon). Platserna bär dock alltid på en spännande och intressant historia.

Notera också att många av de kulturhistoriska byggnaderna är privatägda och endast tillgängliga för exteriör beskådan. Respektera privat tomtmark. Många kyrkor är öppna sommartid. Under andra tider på året brukar man kunna kontakta kyrkvaktmästaren som öppnar upp.

